

GENÇ MÜTEFEKKİRLER DERGİSİ

JOURNAL OF YOUNG INTELLECTUALS

e-ISSN: 2718-000X

Yıl: 4, Cilt: 4, Sayı: 1

Haziran-2023

Kitap Bilgileri: el-Beyân li Hukmi Kıraâti'l Kur'âni'l Kerîm bi'l Elhân (Dımaşk, Daru'l Gavsânî li'd-Dirâsâti'l-Kur'âniyye Yayınları, 2021/2.baskı, 72 sayfa)

Yazar: Eymen Rüşdî Süveyd

Değerlendiren: Abdullah KANDEMİR, Yüksek Lisans Öğrencisi, Batman Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Bilim Dalı, abduallah.kandemir@student.batman.edu.tr,Orcid: 0009-0008-9576-0251

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Kitap İncelemesi

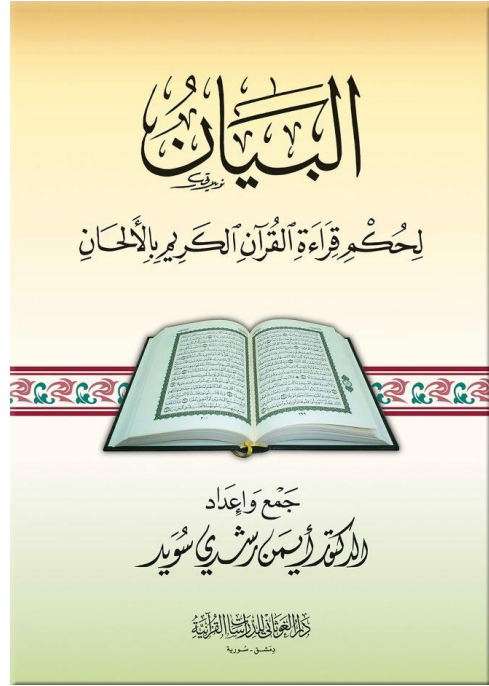
Makale Geliş Tarihi: 20.04.2023

Makale Kabul Tarihi: 25.05.2023

Sayfa Aralığı: 300-305

Müellifin Hayatı

Eymen Rüşdî, 1955 yılında Suriye'nin Dımaşk şehrinde doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Dımaşk'ta tamamladı. Dımaşk'ta bulunan hocalardan Kur'an dersi aldı. Zeyd b. Sâbit Camisinde büyük eğitimci Abdulkerîm er-Rifâî'nin derslerine eşlik etti. Daha sonra Humusa giderek Abdulazîz Uyûnü's-sûd'dan (ö. 1399/1979), ders aldı. 1981 yılında tecvid icâzetini Kâhire'deki Kıraat Enstitüsünden aldı. 1982 yılında, lisans eğitimini Ezher'de Arap Dili ve Belağatı bölümünde tamamladı. 1990 yılında Ümmülkurâ Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi bölümünde Dr. Muhammed Mahmûd

et-Tanâhî (ö.1999) danışmanlığında *et-tezkira fî kiraât-i Semân li'l İmâmi Ebu'l-Haseni* adlı tez konusuyla yüksek lisans eğitimini dereceyle bitirdi. 1998 yılında ise doktorasını yine aynı Üniversite ve Bilim Dalında Dr. Abdulfettâh Buhayrî İbrâhîm (ö.2006) danışmanlığında *el- 'İkdun-nadîd fî şerhi 'l-kasîd li's- Semîn el-Halebî* adlı tez konusuyla doktora eğitimini de dereceyle bitirdi. Ders ve icazet aldığı meşhur hocaları; Ebu'l-Hasan Muhyiddin el-Kürdî ed-Dımaşki (ö. 1430/2009), Muhammed Tâhâ Sukkar (ö. 1429/2008), Abdülazîz b. Muhammed Ali Uyûnü's-sûd, Şeyh Ahmed Abdülaziz ez-Zeyyât (ö. 1424/2003), İbrâhîm Ali es-Semennûdî (ö. 1429/2008) ve Şeyh Âmir es-Seyyid Osmân'dır. (ö. 1408/1988) Eymen Rüşdî, *et-tecvîdü'l-musavvar, risâletu'l-meddet, Telakki 'l-Kur'âni'l Kerîm abra'l usûr, es-selâsilu'z-zehebiyyetu bi'l esânîdi'n-neşriyyeti min şuyûhi ilê'l hadrati'n-nebeviyye, Ebhâsun tecvidiyye, Kurrâsetu Mehârici'l ve Sıfatu'l-Hurûfi'l Arabiyye gibi* kıraat alanıyla ilgili birçok eser kaleme almıştır. Ayrıca *manzûmetu el-müfid fi't-tecvîd, hurzü'l-emânî ve vechü't-tehânî fi'l-kıraati's seb, Manzûmetu ed-Dürretü'l-mudiyye fi'l-kirâati's-selâsi'l-merdiyye, Manzûmetü'l-Mukaddime* gibi birçok eseride şerh ve tahkik etmiştir. Eymen Rüşdî aktif eğitim öğretim hayatına devam ederek çok sayıda öğrenci yetiştirmektedir. Kur'an-ı Kerimi güzel okuma ve Hafızlık yarışmalarında jüri üyesi olarak davet edilmekte ve kıraat alanıyla ilgili düzenlenen pek çok ulusal ve uluslararası kongrelere,

sempozyumlara katılımcı olarak katılıp bildiri yayınlamaktadır. İkra ve Dr. Ayman Swaid Youtube kanalında “*el-itkân li tilâveti’l-Kur’ân, Tashîhi’t-tilâveti, Kur’an-ı Kerîm nasıl okunur*” gibi kıraat alanıyla ilgili birçok yayın, ses ve video kaydı bulunmaktadır. Ayrıca Eymen Rüşdî, Uluslararası Kur’ân-ı Kerim’i Ezberleme Teşkilatı Bilimsel Konsey Başkanı ve Müslüman Dünya Birliği Okurlarına Bağlı Konsey Üyesidir.

Eser Hakkında Bilgi

Eseri tanıtmaya geçmeden önce; Kur’an tilaveti, Allah’ın kelamı olması sebebiyle, Allah’la insanların en önemli iletişim aracıdır. İnsan, fitratı gereği duygusal bir varlık olması hasebiyle duygulara dokunan herhangi bir sesi ve ezgiyi dinlemeye yatkındır. Seyyid Kutub’un ifadesiyle, Kur’ân’ın içerdiği sanatsal güzellikler, vicdanı etkilemeye, imanı artırmaya hizmet etmektedir. (Kutup, 2015, s. 175) Bazı gruplarca Kur’an, indirildiği ilk günden günümüze gerek hadislerden anlaşılan mana gereği, gerekse kalbe dokunma, hüzünlendirme, İslama ısındırma isteği ya da makam, mevki ve şöhret gibi dünyevi çıkarlar uğruna müzik sanatından öğrenilen ezgi ve nağmelerle okunmaktadır. Günümüzde de çoğunlukla Kur’an okuyucuları nağme ve ezgi yapma uğruna tecvid kaidelerini ihmal etmektedirler. Geçmiş ve günümüz âlimlerince bu konunun fihhi hükmü çok tartışılmış ve bu konuda da birçok eser kaleme alınmıştır. Tanıtımını yapacağımız Eymen Rüşdî Süveyd’in “*el- beyân li hukmi kiraâti’l Kur’âni’l Kerîm bi’l elhân*” başlıklı bu çalışması, geçmiş ve günümüz âlimlerin, Kur’ân tilavetinin musiki nağme ve ezgilerle okunma durumunda ki fihhi hükümleri ve şart koşmuş oldukları hususları geniş bir yelpazede ele almasından ötürü ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

Bu eser, önsözle beraber mukaddime, hedef ve sonuç olarak dört bölümden oluşmaktadır. Kitabın önsözünde müellif, çalışmanın amacını şöyle izah etmiştir: “Kur’an-ı Kerim’i nağme ve ezgilerle okumanın hükümleri konusunda hakkı sağlamak ve Kur’an ile okuyucularını savunmak adına geçmiş dönemdeki ve şimdiki âlimlerin fetvalarından müteşekkil bu risaleyi yazmayı gerekli gördüm. Böylece Müslümanlar, kendi işine hâkim olup sadece dininde ispat edilenleri ve kurra imamlarının naklettiklerine itimat etsin.”

Önsöz bölümünde: Kur’an-ı Kerim’in nüzul serüveni, Kur’an’ın korunması, Kur’an’ın tegannî ve tecvid ile tilavet edilmesi, Kur’an okuyuşunun sonraki nesillere aktarımı ve Kur’an’ın kendine has özellikleri gibi önemli olaylara dikkat çekilmiştir. Müellif, bu

hususlara dikkat çekerken ilk olarak ayet, sonrasında ise sahih hadisleri ve zaman zaman şiirleride kaynak olarak kullanmıştır (s. 7-14).

Müellif, Kur'ân'ın nüzûl serüvenini, "Kur'an-ı Kerîm, Cebrail (a.s) vasıtasıyla vahiy olarak efendimize inmiştir. Cebrail (a.s) Rabbimizden aldığı şekliyle Kur'an-ı Kerîm'in tamamını efendimize (s.a.v) okumuştur. Efendimiz, vahyi telakki ettiği vakitlerde Kurân'ın hiçbir harfini ve kelimesini kaçırmamak için acele ettiği ve bu durum Cenab-ı Hakkın elçisine, Kur'ân-ı göğsünde hıfzettireceğine ve manasının anlaşılmasında kendisine kolaylık sağlayacağına dair garanti vermesine kadar devam etmiştir. Rabbimizin emriyle Efendimiz, Cebrail'den (a.s) kendisine okunan şekliyle hiç vakit kaybetmeden sahabesine güzel bir edayla ve tertil üzerine okuyarak aktarmıştır. Sahabe de hiçbir değişikliğe uğratmadan indiği şekliyle Kur'an-ı Efendimizden (s.a.v) dinleyerek hafızalarına kaydedip yazıya geçirmişler," şeklinde ifade etmektedir (s. 7-9). Müellif; Kur'an'ın korunmasını, Hicr 9. ve Fussilet 41-42. ayetleri referans göstererek, kadim olan Allah'ın kelamı tağyir ve tahriften, değişim ve hatalardan beridir. Kur'an kendi varlığıyla kendini muhafaza etmektedir. Bu özelliğin kitaplar arasında sadece Kur'an'a has olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca ayete ilave olarak sahih Müslim'de geçen "suyun bile yıkayamacağı (silemeyeceği) bir Kur'an'ı sana indirdim" şeklindeki rivayeti de Kur'an-ı Kerîm'in göğüslerde (hafızalarda) muhafaza edildiğine dair delil olarak getirmektedir (s. 9).

Müellif, Kur'an okuyuşunun sonraki nesillere aktarımını, Peygamberimiz Kur'an-ı kendisine indiği gibi Sahabeye okumuş onlar da sonraki nesillere öğrendikleri okuma şeklini muhafaza edip olduğu gibi aktardıklarını belirtmiştir (s. 9-10).

Müellif, Kur'an-ı öğrenen bazı grupların müzik sanatından istifade etmeden Kur'an okuyarak seslerini güzelleştirdiklerini ve Kur'an'ın başka bir kelimada bulunmayan kendine has bir melodisi olduğunu ifade etmiştir. Zira içinde medler, mîm ve nun'un gunnesi, harflerin, mahreç ve sıfatları özellikle de hems, cehr, şiddet, rihvet, beyniyye, isti'lâ, istifâl, itbâk, infitâh, safîr, lîn, kalkale, inhirâf, tekrîr, tefeşşî ve İstîtâle gibi sıfatlar barındırmaktadır. Fakat yüzyıllar sonrasında bazı gruplar Kur'ân'ın sadece yeni çıkmış müzik tonlarıyla okunması gerektiğini ve bununla da doğru yolu bulduklarını ileri sürmüşlerdir. Bu grup, insanların kulağına hitap ederek para, makam ve şöhret gibi dünyevi çıkarlar uğruna nakillere karşı gelerek Kur'an'ın asıl gayesinin aksine hareket etmişlerdir (s. 10-11).

Birinci bölüm: lahn kelimesinin lügat, ıstılah anlamları hakkındadır. Müellif, İbn Manzur'un lahn'ı sözlükte ezgi ve çoşkulu okuyuş; terimde ise hatalı okuyuş olarak tanımladığını ifade etmiştir. İbn Berrî'nin ise lahnın; irabta hata, lügat, nağme, mana ve idrak olarak altı anlama geldiğini zikretmiştir. Bu bölümde Müellif lahni ele alırken hadis ve şiirleri referans olarak kullanmıştır (s. 15-16).

İkinci bölüm: Büyük âlimlerden olan bazı imamların kitaplarında geçen Kur'an kıraatinin nağme ve ezgilerle okunmasının şer'î hükmü hakkındadır. Bu konuda ismi geçen bazı âlimler şunlardır: Ebû Bekr el-Hallâl, Ebû Bekr ibn Mücâhid, Ebû Bekr el-Âcurrî, Ebû Abdillâh el-Kurtubî, İmam Nevevi, İbn Teymiyye, İbn Kayyim el-Cevziyye, İbn Kesir, Zekeriyâ el-Ensârî, Hatîb eş-Şirbînî, Alî el-Kârî, Şihâbüddîn el-Kulyûbî, İmam el-Eşmûnî, Haseneyn Mahlûf, Âmir es-Seyyid Osmân, Muhyiddin Ramazan ve Vehbe ez-Zühaylî. (s.17-40).

Müellif, bu bölüm sonunda yukarıda zikrettiğimiz âlimlerin musiki sanattan istifade ederek Kur'an tilavetinde ezgi ve nağme yapmanın fıkhi olarak mekruh, bid'at, haram ve caiz olduğunu ileri süren görüşleri ve bu görüşlerin dayandığı kaynakları vererek maddeler halinde özetlemiştir (s. 38-40). Bu bölümde ele alınan bazı maddeler şunlardır:

- 1- Kur'an'ın Peygamberimiz ve Sahabe tarafından nağme ve ezgiyle okunmadığından dolayı bu şekil okumanın bid'at olduğu ileri sürülmüştür.
- 2- Kur'an okurken sesi güzelleştirmenin şer'î bir istek olduğu ve bunu uygularken Acem makamı üzerine değil Arap makamı üzerine yapılması gerektiği belirtilmiştir.
- 3- Kur'an okuyucusu, musiki makamlarıyla tilavet yaptığında Kur'an tilavetinin hükümlerini ön planda tutup nağme ve ezgi yaparsa bu okuyuşun hükmü mekruhtur. Fakat Kur'an okuyucusu, Kur'an tilavetinin hükümlerini arka planda tutup nağme ve ezgiyi ön planda tutarsa bu durumda hem okuyuşu hem de dinlenilmesinin haram olduğu zikredilmiştir.
- 4- Âlimler, (مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا) *Kur'an-ı tegannî ile okumayan bizden değildir* (Buhari, 7527-Ebu Davud 1469) hadisini iki vecihle yorumlamaktadırlar. a- Sufyan b. Uyeyne ve birçok tabiin "yeteganne" kelimesini Kur'an ile yetinip Kur'an dışındaki kitap ve nakillere ihtiyaç duymamak olduğunu ileri sürmüşlerdir. b- Kendi doğal sesini müzik ilminden istifade etmeksizin güzelleştirme olarak yorumlamışlardır.

Tegannî ile Kur'an tilavetinin caiz olduğunu ifade eden hadislerden bazıları şunlardır; *Kur'an-ı tegannî ile okumayan bizden değildir. Kur'an-ı sesinizle güzelleştirin* (Ebu Davud, 1468- Nesai,1014) başka bir rivayette ise *Sesinizi Kur'an ile güzelleştirin.* (el-Kêmilu fî duafâi'r-ricâl, 4/435) “Allah, Kur'ân'ı güzel sesle teğannî eden bir Peygambere verdiği (sevap) kadar, hiçbir şeye ihsanda bulunmamıştır.” (Müslim, 792) Ayrıca Ebu Musa Eş'ari'nin, *Peygambere (s.a.v) “kıraatimi dinlediğini fark etseydim sesimi güzelleştirip okurdum”* şeklindeki rivayeti de Kur'an'ı teganniyle okumanın caiz olduğunu göstermektedir.

Müellif, yukarıdaki hadislerden yola çıkarak Kur'an tilavetinde sesi güzelleştirmenin, fihken gerekli olduğunu ifade etmiştir. Ancak bu hadislerin, Kur'an'ı musiki nağme ve ezgilerle okunmasının caiz olduğuna delalet etmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca Müellif, müzik ilminden öğrenilen ezgi ve nağmelerle Kur'an tilaveti yapmanın bazı durumlarda haram bazı durumlar da ise mekruh olduğu sonucuna vardığını ifade etmiştir.

Üçüncü bölüm; Eymen Rüşdî'nin, yüzyüze karşılaştığı çağımızın bazı âlimlerine Kur'ân kıraatinin nağme ve ezgilerle okunmasının şer'î hükmü hakkında sorduğu soru ve cevapları içermektedir. Bu bölümde görüşleri ele alınan âlimler şunlardır: Hüseyin el-Hattâb, Abdülaziz ez-Zeyyât, Abdulfettâhel-Mersafî, Ebu'l-Hasan Muhyiddin el-Kürdî, Saîd Abdullah, Abdülgaffâr ed-Durûbî ve Muhammed Tâhâ Sukkar (s. 41-54).

Dördüncü ve son bölümde ise üçüncü bölümde zikredilen âlimlere yöneltilen soru ve cevapların mahtut ve matbu nüshalarının fotoğrafları bulunmaktadır (s. 55-66).

Müellif, eserin sonunda istifade ettiği kaynakları sıralamaya göre düzenlemiş ve eserin içeriğine kolay ulaşabilmek adına sade ve anlaşılır bir fihrist eklemiştir (s. 67-72).

Sonuç olarak: Kur'an tilavetinde musiki sanatından istifade edilerek icra edilen okuyuşların fikhî hükmü hakkında âlimlerce birçok farklı görüşler ele alınmıştır. Bu farklı görüşler şunlardır:

1. Tegannî ile Kur'an-ı Kerîm tilavet etmenin her halükarda haram olduğunu ileri sürenler.
2. Tegannî ile Kur'an-ı Kerimi okumanın her halükarda caiz olduğunu ileri sürenler.
3. Teğannî ile Kur'an-ı Kerimi okumanın bazı durumlarda haram ve mekruh, bazı durumlarda ise caiz olduğunu ileri süren görüşler vardır.

Eser, Kur'an tilavetinde musiki sanatından istifade edilerek yapılan okuyuşların fikhî hükmündeki bu farklı görüşleri kapsamlı bir şekilde incelemiştir.

Kaynakça

Kutup, S. (2015). *Kur'ân'da Edebi Tasvir* (Ö. Aydın & E. Özalp, Çev.; 2. bs). İşaret Yayınları.

Süveyd, E. R. (2021). *El-beyân li hukmi kıraâti'l-Kur'ani'l-Kerîm bi'l-elhân* (2. bs). Daru'l Gavsânî li'd-Dirâsâti'l-Kur'âniyye Yayınları.